

Tradisjon og tolkning

Tale av biskop Halvor Nordhaug ved overrekkelsen av *Johan Nordahl Brun-prisen 2015 til Karoline Krüger og Sigvart Dagsland*, Korskirken, Bergen, 19. april

Vi er i kveld kommet sammen for å gi årets Johan Nordahl Brun-pris til to fremragende artister: Karoline Krüger og Sigvart Dagsland. Det gir en anledning til å reflektere litt over forholdet mellom kirke og kultur, og mellom tradisjon og nytolkning.

Johan Nordahl Brun var som kjent biskop her i byen for 200 år siden. Han var også en stor kulturpersonlighet og en viktig samfunnsaktør i sin samtid. Han står bak salmen «Jesus lever, graven brast», som ved påsketider er blitt sunget flerfoldige tusen ganger norske kirker. Han er også opphavsmannen til Bergens bysang, «Nystemten» som her i Bergen nok er blitt sunget langt oftere og på høyst ulike steder, inkludert Brann stadion. Videre lagde han i unge år en sterk nasjonalistisk drikkeviser beregnet på «Det norske selskab» i København: «For Norges kjempers fødeland, vi denne skål vil tømme».

Dette lille knippet av sanger, han skrev langt fler og også noen skuespill, er nok til å vise oss bildet av en mann med en tydelig og levende Jesus-tro, et kraftig nærvær i kulturlivet, og en kjærlighet til byen (enda han var trønder) og til landet –og alt dette som en naturlig, sømløs enhet.

Brun var ortodoks kristen, og kulturåpen, og kom ikke på den tanke at det mellom disse størrelser var noen rivalisering. Dette skulle som kjent bli annerledes senere i og med pietismen.

Denne bevegelse ble på mange måter en fornyelse av både troslivet, arbeids- og organisasjonslivet, ikke minst takket være giganten Hans Nielsen Hauge. Men den fikk en helt annen og mer negativ effekt på forholdet mellom kirke og kultur. I stedet for den troens kulturåpne frodighet som vi ser hos Brun, fikk mange møte en tro preget av avgrensning og advarsel mot alle farer som kunne rommes i den kultur som ikke hadde et direkte oppbyggelig formål.

Johan Nordahl Brun-prisen deler vi ut i anerkjennelse og takknemlighet til mennesker som i Bruns ånd har virket som brobyggere mellom kirken og det øvrige samfunnet, og som viser at troen ikke gjør livet mindre men større.

Ved å gi prisen til dere, Karoline og Sigvart, setter vi i år naturligvis særlig fokus på brobygging mellom kirken og kulturlivet. I en mail hvor Karoline på vegne av dere begge takker for prisen, skriver hun: «*Arbeidsrommet i skjæringspunktet mellom kirke og scene er jo for oss etterhvert blitt et selvsagt tilholdssted, og det kjennes overraskende og særdeles hyggelig at det legges merke til og bokstavelig talt settes pris på.*»

Dere har begge to, både hver for dere og sammen, gitt oss sterke og noen ganger også grense- og sjangersprengende nytolkninger av tradisjonelle kristne sang- og salmetekster, i tillegg til nyere tekster med et bredt utvalg av tema. I tillegg til sangene, som dere er vel kjent for, er det i denne sammenhengen også naturlig å trekke fram Karolines bidrag som tonesetter til de nyskrevne Jakobsliturgiene, forfattet av Erik Hillestad, som brukes i flere kirker, også i ungdomskatedralen St. Jakob her i byen.

Slike nyskrevne liturgier beriker og utvider det liturgiske språket, og dermed finner de også nye uttrykk både for troen og tvilen, for gleden og utryggheten som vi i dag kan kjenne oss igjen i.

Når vi nå hedrer dere begge for brobyggere mellom kirke og kultur, er det ikke minst fordi dere i dette feltet blant mye annet har fungert ikke bare som formidlere men også som nytolkere av gammel tradisjon. Troens sanger og salmer, og kirken liturgier er tradisjon som har betydd mye for mange: og det er vårt oppgave å la det beste av dette leve videre.

Disse formene og dette språket har kirken alltid vært henvist til å bruke for at troen ikke skulle reduseres til en indre og språkløs følelse. Vi trenger ord og toner som bærer og som beveger, og som vi kan gi videre som vårt uttrykk og vår gave til vår egen tid; samtidig som vi får tro at noe av det også vil leve etter oss.

Det er alltid en fare for at en tradisjon som en gang var levende, stagnerer. Det gjelder på alle områder i livet, også i troens verden. Tradisjon kommer av ordet «tradere» som ikke betyr å holde noe fast, men å gi det videre, for på den måten å holde det fast.

Den tro som skal overleve må overlevere. Overlevering er imidlertid ikke gjentakelse, men forming, knaing og tradering av overlevert gods. Det er både et nødvendig og risikabelt prosjekt. Men uten risiko kan intet leve, heller ikke troen. Den tro som alltid søker tilflukt i de etablerte former og uttrykk, og som bare kan bo sammen med bekreftelse og trygghet, vil med nødvendighet bli stående ganske stille og dø av mangel på bevegelse.

Den som står med begge beina trygt plantet på jorda, kommer ikke særlig langt.

Troen er før oss, og vi eier den ikke. Den har derfor sine umistelige ord og uttrykksformer. Det blir bare stress hvis hver generasjon skal begynne helt fra begynnelsen, og det blir neppe kristendom av slikt. Noe er gitt og må stå fast. Paulus snakker om en grunnvoll som er lagt en gang for alle: Jesus Kristus.

Men på den faste grunnvoll skal det bygges videre. Ikke alt er umistelig. Den som tror intet kan mistes, vil på sikt miste det meste. Troen fra i går må finne ord og toner som er fra i dag, hvis den skal ha noen livsrett i morgen.

Tradisjon og nytolkning, det har alltid vært kirkens greie. Det har sammenheng med det vi tror på, som ikke er noe «det», som ikke lar seg fange i den døde tradisjonens jernkorsett, men som er en levende person. Jesus lever, graven brast – og derfor kan allting skje og alt bli nytt.

Tidligere vinnere av Johan Nordahl Brun-prisen:

2012 – Bjarte Hjelmeland for oppsetningen av «Ordet» av Kaj Munk på Den Nationale Scene

2013 – Kjell Grønner for å ha grunnlagt Ten Sing-bevegelsen

2014 – Sjømannskirken for 150 års virke som brobyggere mellom kirke og folk